

DAGENS FRÅGOR

Den 15 december.

Folkfrontens Händelseutvecklingen i Frankrike efter Münchenavändalykt. talet har medfört en fullständig scenväxling på det parlamentariska området. Den gruppering, som efter valen på våren 1936 helt har dominerat, var den såsom en reaktion mot 1934 års högeroffensiv uppståndna folkfronten. Av kammarens 618 ledamöter disponerade den 365, fördelade sålunda: 155 socialister, 113 radikal-socialister, 72 kommunister och 25 medlemmar av socialistiska och republikanska unionen. Härtill kommo ytterligare några dvärgpartier. Under de första månaderna av sin maktperiod gick den stora folkfrontsregeringen under Léon Blums ledning från triumf till triumf och genomdrev den ena sociala reformen efter andra i det på detta område så försommade franska samhället, ackompanjerad av högerpartiernas rådvilla passivitet och de strejkande arbetarnas ockupation av arbetsplatserna. Men in på 1937 började stämningen vända sig. De skrämmande ekonomiska konsekvenserna av den Blumska regimen visade sig med stor snabbhet, de utrikespolitiska likaså.

Folkfronten hade aldrig varit homogen. Radikala ledare av Cail- laux', Marchandeaus eller Meyers högkonservativa typ hade inga be- röringspunkter med Blum, Vincent Auriol eller Jouhaux. Och det radikala partiets egentliga kärna, landsortens sparsamma småbor- gare och besuttna bönder, torde hysa sympati för Moskvas hej- dukar i Paris' *banlieue* och industridistriktet i norr. Koalitionen var en följd av tillfälliga konjunkturen, ej av gemenskap i intressen och ideal.

På försommaren 1937 funno de radikala senatorerna under den gamle Caillaux' ledning tiden vara mogen att störta Blum. De föl- jande regeringarna under ledning av den radikale Chautemps be- tecknade en snabb skridning åt höger. Ett försök att bryta denna utveckling genom den kortlivade andra Blumska regeringen på vå- ren 1938 slog mycket olyckligt ut, och det därefter bildade kabinettet Daladier, som visserligen formellt alltjämt stödde sig på folkfronts- majoriteten, betecknade faktiskt en ny period, då det vid sidan av 12 radikaler och 3 representanter för socialistiska och republikanska unionen upptog fyra företrädare för kammarens centergrupper, bland dem kolonialministern Mandel, tidigare Clemenceaus högra hand, och justitieministern Paul Reynaud, den Blumska finanspolitikens ta- langfullaste kritiker. Härtill kom, att regeringschefen själv nu var en helt annan man än i folkfrontens smekmånad, och att de inflytelse- rikaste radikala ministrarna såsom utrikesministern Bonnet, finans- ministern Marchandeaue och inrikesministern Sarraut representerade en högst stillsam radikalism. Än mer utpräglat blev detta förhål- lande i augusti, då Daladier förklarade sig förbereda en revision i

realistisk riktning av folkfrontens stora klang- och jubelnummer, 40-timmarsveckan. Två av herrarna från socialistisk-republikanska unionen lämnade kabinettet och ersattes med folk från högerflygeln av samma samfund.

En avgörande vändpunkt inträdde i och med Münchenmötet. Daladiers där förda eftergiftspolitik rönte våldsamt opposition från kommunisternas sida, och även bland socialisterna torde meningarna hava varit mycket delade, ehuru partiet vid omröstningen följde regeringen. Men kort efteråt begagnade konseljpresidenten den radikala partikongressen i Marseille (slutet av oktober) till att i ytterst skarpa och allom synbara former förklara kommunisterna krig. Folkfronten var definitivt sprängd.

De fullmakter till upphjälpande av ekonomin och finanserna, som Daladier hade erhållit den 5 oktober, hade ännu ej använts. Emellertid gav han i Marseille nya detaljer, som belyste det katastrofala läge, vari en förfelad finanspolitik hade bragt Frankrike: 1939 års budget skulle komma att räkna med en utgiftssumma på 102 milliarder francs, medan statsinkomsterna beräknades till 66 och hela nationalinkomsten till 220 milliarder. Medan under åren 1929—1937 produktionen hade vuxit med 17 % i Tyskland, 24 % i England, 30 à 50 % i Skandinavien, hade den under samma tid *sjunkit* med 25 % i Frankrike. Arbete var därför det enda, som kunde rädda tredje republiken från den hotande katastrofen.

Den ton, som Daladier hade anslagit i Marseille, var ytterst bestämd. Det väckte därför ej ringa förvåning, då det visade sig, att han ännu saknade en klar mening om sättet för sanering av finanserna. Den plan, som framlades av finansministern Marchandeanu, fälldes av regeringens majoritet, då den ansågs innebära alltför sträng övervakning av valutaaffärer och kapitalrörelser. Daladier förmådde Marchandeanu och Paul Reynaud att byta plats, och efter några dagar framlade den nye finansministern äntligen det efterlängta programmet i en mängd dekret. Under principiellt bevarande av 40-timmarsveckan genomfördes en serie bestämmelser, som i realiteten suspenderade den. Framför allt gjorde Reynaud slut på det Blumska systemet med två fridagar och blott fem arbetsdagar i veckan. Både direkta och indirekta skatter höjdes. I en beledsagande kommentar gav finansministern en skrämmande bild av den föregående utvecklingen och dess resultat.

Reynauds dekret väckte en våldsam förbittring på arbetarhåll på grund av ändringarna i arbetstiden och de ökade skattebördorna — de indirekta skatterna spelade i detta hänseende en stor roll. Av situationen begagnade sig kommunisterna och socialisternas vänsterflygel för att söka störta Daladier, varvid det egentligen var hans försonliga utrikespolitik, som man ville träffa. Medlet skulle vara en storstrejk den 30 november.

Storstrejken misslyckades av flere skäl. Daladier, som fått rundlig tid på sig för motåtgärder, hade vidtagit mycket effektiva förberedelser, och deltagandet i strejken tycks på många håll, så t. ex. i Paris,

hava varit ganska ringa. Följden av detta fiasko blev en prestige-förlust för de marxistiska partierna och landsorganisationen och i motsvarande grad ökat anseende för regeringen. I denna stämning begärde och fick Daladier kammarens förtroendevotum. Men hans ganska knappa majoritet utgjordes av flertalet radikaler, centern och talrika moderata högermän, medan marxisterna och vissa radikaler röstade mot.

Läget är sålunda ganska paradoxalt. En av folkfronten bildad regering sitter på högeröst mot folkfrontens flertal; en kammare, som fått sina mandat vid en stor vänsterseger, har fått högermajoritet. Den traditionella benägenheten att betrakta en kammarupplösning som en statskupp gör det nästan omöjligt att hyfsa ekvationen. Läget blir än mer invecklat, emedan alla partier utom kommunisterna äro splittrade i den viktigaste frågan, utrikespolitiken. Bland socialisterna råda mycket delade meningar, och många radikaler, bland dem Herriot, ogilla i sitt hjärta Daladiers politik. Inom centern är visserligen Flandin protagonisten för en försoning med Tyskland på Frankrikes allierades bekostnad, men redan ministrarna Reynaud och Mandel torde hava kämpat för att inlösa utfästelserna till Prag. Inom högern finnas många, som av ovilja mot Moskva och dess franska hantlangare av olika schatteringar äro ganska välvilligt stämde mot diktaturstaterna, men andra, så ex. Kérillis och hans *Epoque*, anse München som en brännande nationell skam.

Att under sådana förhållanden skapa en enhetlig front för Frankrikes räddning, är svårt. Hotet av en ekonomisk katastrof har ej förmått det. Det återstår att se, om Italiens krav på Tunis, en öppen spekulation i fransk dekadans, skola förmå det. För de högermän, som i goda förbindelser med Mussolini trodde sig hava funnit politikens quinta essentia, torde besvikelsen vara fruktansvärd vid detta svar på François-Poncets efterlängtade ambassad till Rom.

Den franska utrikespolitiken efter kriget bär förmodligen huvudskulden till det ohyggliga läge, vari mänskligheten nu befinner sig. Det behöver blott erinras om att det ännu ej har gått fem år, sedan Barthou spärrade alla möjligheter för en lösning av nedrustningsfrågan genom att vägra Hitler en armé, som skulle hava utgjort en tredjedel eller fjärdedel av hans nuvarande. (Se Svensk tidskrift 1937, s. 155 ff.) Ingen kan bestrida, att det är sina gärningars lön, som Frankrike nu får uppbara. Men å andra sidan — en handlingsduglig fransk stormakt är en oundgänglig förutsättning för den jämvikt i Europa, utan vilken de mindre staternas — ej minst Sveriges — fria tillvaro utsättes för de fruktansvärdaste faror.

Aktionen Upplösningsdekretet mot organisationen IKL (Foster-mot IKL. ländska Folkrörelsen) och påbudet om indragningen av dess tidningspress den 22 november 1938 kom som en fullständig överraskning icke blott för utlandet utan även för allmänheten i Finland, ja, enligt uppgift t. o. m. för de bäst initierade politiska kretsarna. En rätt komplicerad lagstiftning och mycket stridiga omdömen för-

svåra informationerna om vad som skett och vad som ligger bakom det skedda.

IKL är en kvarleva från Lapporörelsens tider. Det bildades, sedan Mäntsälä-händelserna definitivt komprometterat tidigare existerande Lappo-organisationer och en stor del av deras ledare, för att föra samma idéer vidare. IKL övergav formen av en fri folkrörelse och uppträdde 1933 i valkampanjen som ett politiskt parti, visserligen med ändamål bl. a. att göra slut på partierna. I dessa IKL:s första val erövrade partiet 15 platser av riksdagens 200. I sin politik började IKL småningom alltmer att taga sina förebilder från Tyskland och (speciellt) Italien. De första åren efter IKL:s inträde i riksdagspolitiken stod det mycken strid kring dess uppträdande, såväl i riksdagen som utanför. Partiet var ultranationalistiskt finskt, i utrikespolitiken aggressivt mot Ryssland, och annars främst »antimarxistiskt» samt antiparlamentariskt. Efter berömt mönster förfäktades krav på vissa sociala reformer, men denna del av verksamheten föreföll rätt löst påklistrad. IKL var och är fortfarande rekryterat ur ultrahögerkretsar.

Inblandningen i riksdagspolitiken som ett politiskt parti har blivit IKL:s olycka. Ingenting har IKL naturligtvis fått till stånd och riksdagen likaväl som allmänheten har tröttnat på de stora orden. Ja, IKL självt har som riksdagsgrupp förvandlats till en tystlåten, hopplost slagen skara. Vid 1936 års val förlorade IKL visserligen endast ett mandat, men det har ansetts givet att IKL vid valen sommaren 1939 skulle försvinna relativt fullständigt.

Under årens lopp ha socialdemokraterna yrkat på förbudande av IKL:s verksamhet såsom stridande mot lag och god sed. Vid agrarpartiets partimöte för ett par år sedan fattades en resolution i samma riktning. Men under de senaste åren ha dessa krav tystnat. Visserligen ha myndigheterna upplöst IKL:s ungdomsavdelning, som bl. a. var inblandad i de estniska frontkämparnas kupp försök, och åtal mot IKL:pressen äro en regelbunden företeelse, men att vidtaga åtgärder mot rörelsen i dess helhet hade icke mera ansetts av behovet påkallat.

I detta läge kom inrikesministeriets dekret av den 22 november, i vilket förordnades att IKL-organisationen i dess helhet, inkluderande alla slag av underavdelningar, skulle provisoriskt inställa sin verksamhet; till denna ansågs även höra utgivande av tidningar, vilka således även förbjödos att utkomma. Som motivering anförde inrikesministeriet, att IKL utgjorde en olaglig fortsättning på tvenne av domstol upplösta Lappo-föreningar samt att vid dess möten förekommit mycket, som stridit mot lag och god sed.

Den juridiska grunden till denna åtgärd var stadgandet i föreningslagen, att förening kan av inrikesministeriet provisoriskt förbjudas fortsätta verksamheten, ifall föreningen i denna bryter mot lag och god sed. Denna åtgärd skall dock inom fjorton dagar underställas domstols konfirmation. Finner domstolen att åtgärden varit befogad, förblir förbudet i kraft tillsvidare; annars förfaller detsamma. Inom

fjorton dagar efter domstolens beslut skall åtal i vanlig ordning anhängiggöras mot föreningens funktionärer, och i den rättegång, som därefter följer, avgöres slutligt föreningens öde. Det må erinras, att möjligheten att provisoriskt inställa en förenings verksamhet tillkom som ett Lappo-krav, avsett att underlätta åtgärder mot de kommunistiska föreningarna.

Inrikesministeriets åtgärd blev omedelbart föremål för debatt i riksdagen och godkändes, sedan IKL-riksdagsmännen demonstrativt avlägsnat sig.

Någon entusiasm för regeringens politik mot IKL kunde man dock icke spåra i finländska riksdagskretsar varken inom eller utom regeringsgrupperna. Den allmänna åsikten var att regeringen icke bort vidtaga en sådan åtgärd, om icke en tvingande nödvändighet förelåg. Så var emellertid ej fallet. Bevismaterialet mot IKL var till största delen gammalt. Då man under den sista tiden kunnat förmärka ett tydligt avtynande av intresset för IKL:s verksamhet, så hade det varit bättre, ansåg man allmänt, att låta IKL självdö. Åtgärden skulle ge IKL ny luft under vingarna; om den lyckades, skulle den tvinga IKL till underjordiskt arbete, där förutsättningarna för framgång voro mycket större än om allmänheten fritt finge se dessa nazieftersägare i aktion. Slutligen skulle åtgärden utomlands skapa det alldeles falska intrycket att IKL varit så farligt, att regeringen tvingats slå till för att försvara demokratin.

Opposition långt in i regeringslägret väckte inrikesministerns åtgärd att låta de tidningar, som förfäktat IKL-idéer, inkluderas i förbudet. Här handlade myndigheterna dessutom med stöd av en lagtolkning, mot vilken vägande anmärkningar kunnat göras. Tidningarna utgöra en del av IKL:s verksamhet, ansåg inrikesministern, och borde därför i enlighet med föreningslagen dela föreningens öde. Men härtill kunde invändas, dels att tidningarna juridiskt ägdes av självständiga aktiebolag, dels att pressfriheten finnes reglerad i en annan lag än föreningslagen och att förutsättningar för ett ingripande mot tidningarna enligt pressfrihetslagen saknats.

Rent humoristisk blev denna pressfrihetsdiskussion med hänsyn till de stridande parternas ombytta roller. Samlingspartiet, som aldrig vägrat sitt stöd åt förslag till inskränkningar i de medborgerliga rättigheterna, sjöng plötsligt med patos pressfrihetens lov. IKL har alltid kämpat mot den »formella» lagen, vilken ej får stå i vägen för folkets vilja, men ägnade sig nu plötsligt åt de mest bokstavsstränga tolkningar av förenings- och tryckfrihetslagarna. Socialdemokraterna åter, som konsekvent motsatt sig alla inskränkningar i de medborgerliga friheterna, påminde nu allvarligt om att dessa friheter ej finge missbrukas.

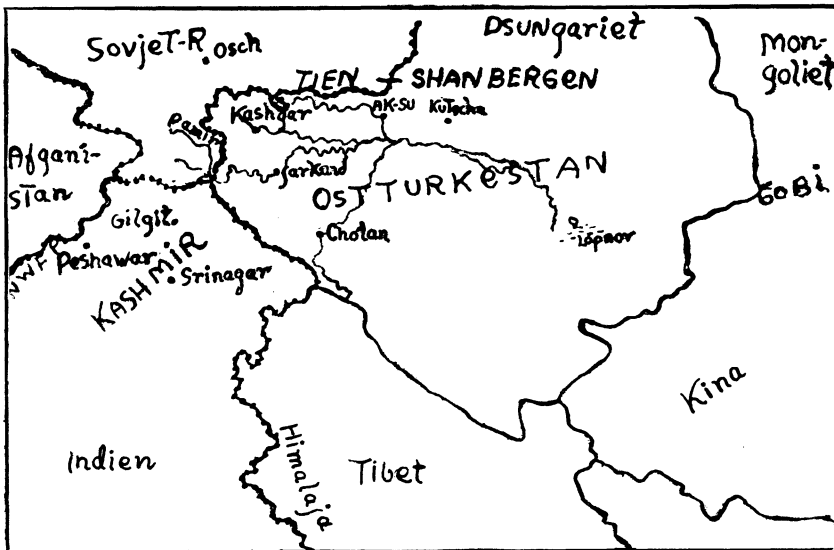
Mitt i denna situation förklarade rådstuvurätten i Helsingfors — för de flesta alldeles oväntat — att inrikesministeriet saknat grund för sina interimistiska åtgärder mot IKL-föreningarna. Det var ej bevisat, ansåg domstolen, att IKL utgjorde en fortsättning på de upplösta Lappo-föreningarna; dessutom vore de mindre förseelser, som

förekommit vid IKL:s möten, ej av det allvarliga slag att de motiverade ett så strängt ingripande. Härmed upphörde automatiskt förbudet mot IKL:s verksamhet, organisationen upptog genast arbetet med fördubblade krafter, tidningspressen utkommer igen och partiet har fått en storartad reklam inför sommarens val. Trots denna motgång har inrikesministeriet fullföljt åtalet mot IKL i ordinarie domstolsväg.

Man frågar sig, vad det varit som föranlett Finlands regering att just denna höst taga itu med IKL, och varför dess verksamhet, som haft samma karaktär i åtminstone sex år, just nu skulle förbjudas. Regeringen svarar, att detta berodde på att den detaljerade, juridiskt bindande utredningen nu först blivit färdig. Man hade visserligen tidigare gjort liknande materialsamlingar, men dessa hade varit för ofullständiga för att tjäna som bas för ett ingripande. Detta är säkerligen den yttre sanningen, men det finnes uppenbarligen även en inre sådan, inrikesministerns person. Som bekant är det den kände idrottsledaren doktor Urho Kekkonen, som är chef för inrikesministeriet. Han är verksam och ärelysten, och han måste alltid göra något. Alltför lång tystnad kring hans person är för honom ovälkommen. Hans parti, agrarerna, hade för några år sedan rekommenderat förbud mot IKL. Kunde meriter bättre förtjänas än genom rekommendationens förverkligande? Samtidigt kunde intresset något avlänkas från agrarernas i mångas ögon alltför intima samarbete med socialdemokraterna. I nästa valkampanj kunde Kekkonen återigen falla över IKL, något som alltid varit en dragande spik, i stället för att behöva redogöra för ett samarbete, som i stora kretsar av agrarväljare betraktas med mycket oblida ögon. Kekkonen älskar intrigen och den politiska striden. Han bröt en gång idrottssamarbetet mellan vårt land och Finland. De drastiska åtgärderna mot IKL ligga psykologiskt på samma plan. Hans spel är i detta fall dessutom ofarligt. IKL har inga vänner, men desto mera bittra fiender. På en åtgärd mot IKL kan aldrig en finländsk minister falla, även om åtgärden är politiskt huvudlös och juridiskt tvivelaktig.

Den senaste sovjetrepubliken? Alltsedan 1932 har den västligaste provinsen i Kina, Sinkiang eller Östturkestan, som den vanligen kallas, varit skådeplatsen för ett inbördeskrig, vars olika faser äro mycket litet kända. Detta beror dels och främst på provinsens avskilda läge och dels kanske på att europeerna äro synnerligen fåtaliga i provinsen — europeiska ekonomiska intressen ha icke direkt blivit berörda av kriget och oroligheterna, men väl politiska. England har utan nämnvärd reaktion lidit en avsevärd prestigeförlust i Östturkestan, medan den sovjetryska politiken har kunnat inhösta en av sina större framgångar i Asien. Klokt nog — ur sovjetrysk synpunkt — har världspressen icke försetts med underrättelser från fronten i Sinkiang. Vad stort sker, sker tyst!

Östturkestan har sedan lång tid tillbaka varit ett synnerligen omstritt område. Liksom i Afghanistan har engelskt och ryskt politiskt

Kartskiss över Östturkestan.

intrigspel mötts där. Engelsmännen ha strävat efter att göra Östturkestan till en buffertstat mot den tsaristiska imperialismens aspirationer på Indien, ett arbete som icke uppgavs efter omvälvningen i Ryssland. Man kan tycka, att den östturkestansk-indiska gränsen — Himalajas höga berg — i och för sig skulle erbjuda tillräckligt militärt beskydd, men Östturkestan hade även ekonomiskt intresse för engelsmännen. Det gick från Srinagar i Kashmir och från Peshawar i North West Frontier Province upp karavanvägar över Himalaja till de östturkestanska städerna Kashgar, Jarkand och Chotan, och på dessa fördes en avsevärd mängd anglo-indiska varor till de östturkestanska avnämarna. Denna handelsförbindelses glansdagar upphörde i och med att den nya sovjetryska staten började att anlägga vägar från Ryska Turkestan upp genom Tien-shan-bergen till den kinesiska gränsen. Det ryska ekonomiska hotet ökades ytterligare efter det att 1930 den bekanta sovjetryska Turksib-järnvägen blivit färdig. Denna följde tätt Östturkestans nordväst- och västgräns, och genom bibanor och lättframkomliga landsvägar upp till gränsen underlättades i hög grad transporten av ryska varor. Det blev nu framförallt städerna i västra delen av Östturkestan, som blevo föremål för det ryska intresset, främst Kashgar med ryskt generalkonsulat och särskild handelsavdelning, vidare Aksu och Kutja. De engelska varorna kunde icke längre tävla med de ryska i prisbillighet — även om de gjorde det i kvalitet — av ganska lättförståeliga skäl. Som ett exempel kan nämnas, att en handelskaravan behöver 40—50 dagar för att gå vägen från Srinagar till Kashgar (därtill stora strapatser i passen i Himalaja) medan samma karavan från staden

Osch i Ryska Turkestan (en av utgångspunkterna för handeln på Sinkiang) före 1932 behövde 12—14 och numera — därigenom att en rysk bilväg är färdig till gränsposten Irkeschtam — endast 6 dagar. Sträckan torde ganska snart bli möjlig att trafikera på 2 dagar, när en väg blivit anlagd även på östturkestanskt område. Trots att engelsmännen nu anlagt bilvägar ganska högt upp i Himalaja — bl. a. torde bilvägen till Gilgit snart vara färdig vilken förkortar tiden till Östturkestan med 15 dagar — så får man utgå från att Östturkestan nu tack vare kommunikationsmedlens utveckling helt har måst öppna portarna åt ett bestämt håll — åt Sovjetryssland. Samtidigt har dörren stängts åt Indien och tills vidare även åt det ursprungliga moderlandet Kina, där naturförhållandena (öknen Gobi) lägga hinder i vägen för lätta kommunikationer.

Det är möjligt, att vi häri ha att se orsaken till den engelska reträtt från Östturkestan, som nu gradvis skett ända från inbördeskrigets början 1932, en reträtt som dock icke är fullständig så länge engelska generalkonsulatet i Kashgar fortfarande finnes kvar.

Det gamla Tsarryssland krävde Östturkestans införlivande med riket av samma skäl, som det krävde områdena i norra Afghanistan allt intill Hindukusch-kedjan: den etnografiska samhörigheten. Östturkestan är bebott till 80 % av turkar av samma stam som i Ryska Turkestan, vilka tala i det närmaste samma språk. Då det gällde att införliva nytt land med imperiet anlade ofta tsarismen dessa i vår tid välkända synpunkter, men inget hindrade att senare en kraftig russificering ägde rum inom den etnografiska enheten. Sovjetmakten tog snart upp företrädarnas ideologi, även om den doldes av en mask, som hette kommunism. Östturkestan var synnerligen önskvärdt för de nya herrarna i Ryssland, inte minst därför att provinsen äger outnyttjade naturtillgångar. Bomullsodlingen i södra Östturkestan är så pass betydande att en kraftig export har kunnat äga rum till Sovjetryssland. För övrigt har ryska generalkonsulatet i Kashgar med råd och dåd bistått de östturkiska bomullsodlarna, då det gällt att höja den årliga produktionen. När upproret 1932 började, visade det sig också snart, att Sovjetryssland hade ett finger med i spelet. Det förde den turkiska nationalismens talan. Visserligen nämndes icke på detta tidiga stadium en Sovjetrepublik Östturkestan. Detta skulle ha varit direkt oroande för de synnerligen ortodoxa muhammedanerna i Östturkestan. Men tankarna på upprättandet av en självständig östturkisk stat, såsom den hade funnits på 1870-talet under Jakub Beg, understöddes med råd och dåd. Det sistnämnda betydde en kraftig export av vapen från Ryska Turkestan till Sinkiang. Från ryskt håll — även vetenskapligt — började man tala om den gamla uiguriska kultur, som hade sin glanstid på 700—900-talet och som blomstrade längs de gamla sidenvägarna, vilka gingo genom Östturkestan. De nuvarande östturkarna nämndes som dessa högtstående ujugurers avkomlingar. Att de stodo så lågt kulturellt nu, berodde på att de hade exploaterats av kineserna. Detta evangelium passade bra för Östturkestan, ty det kinesiska förtrycket hade känts hårt i landet och

de kinesiska maktägande hade gjort allt för att draga ekonomisk nytta av Östturkestan utan att lämna befolkningen något vederlag i form av t. ex. förbättring av de sociala förhållandena. Efter ett par år av inbördesstrider utropades verkligen 1933 den första självständiga republiken Östturkestan i staden Aksu, men den omfattade endast västra delen av landet och var synnerligen preliminär. Inom den framträdde emellertid snart turkar, som började att driva kommunistisk och antireligiös propaganda parallellt med den nationalistiska uiguriska. Den svenska missionen, som verkade i Kashgar och Jarkend, fick efter hand se sin verksamhet inskränkt — under inbördeskrigets tidigare skede hade den åtnjutit samma förmåner, som under kinesisk överhöghet. 1935 upprättades i Östturkestan GPU-organisationer, som samarbetade med de ryska organen i Taschkent och som höllo ett vakande öga på missionärerna. På sommaren 1938 förbjödos alla turkar vid fängelsestraff att besöka de svenska missionärerna och dessa hade ingenting annat att göra än att lämna landet. Revolutionen var — ur europeisk synpunkt — i tysthet genomförd. Den hade råkat de ledande inom islam, som flytt till Indien. Den hade även träffat de rika köpmännen, som fått se sina ägodelar beslagtagna och som också för att rädda livet gett sig i väg söderut. Östturkestan har blivit Uiguristan, än så länge en självständig sovjetrepublik av samma slag som Tannu-Tuva norr om Mongoliet och än så länge av Kina betraktad som provinsen Sinkiang men till utseende och innehåll direkt avpassad att efter en väl avvägd tid söka »frivillig» anslutning till de socialistiska rådsrepublikernas union.

Lubbe Nordströms nya upptäcktsfärd. Det har under hösten gått höga och ofta vred-reportage med tillhörande måndagsförkunnelse i radion. Det svenska folket har blivit vant att få mångahanda och ibland även mycket sig tillkastat genom etervägorna, men det har tidigare icke i allvarliga ting hört ett sådant uttryckssätt, som det varmed Lubbe Nordström nu givit det lyssnande folket del av sin mening om människor och bostadssätt landet runt. Hade de nu uppenbarligen högst chockerade lyssnarna förut stiftat någon bekantskap med Öbackas diktare, skulle de ha tagit det hela betydligt lugnare. De skulle då ha vetat att Lubbe Nordström är en av de mest fantasibegåvade prosadiktare vi nutilldags ha i vårt land. De skulle då också ha vetat att Lubbe Nordström och objektivitet äro lika oförenliga som eld och vatten. Lubbe Nordström är subjektiv till det yttersta, har alltid varit det och kommer förmodligen att alltid bli det. Han ser det han vill se och målar så som det roar honom att måla. Den som något följt med hans framfärd vet ju också, att han tar munnen överfull när han vill säga någonting, och att han är en boren mästare att okväda människor och ting, som väckt hans misshag. Känner man detta, borde man egentligen inte fästa alltför stort avseende vid hans snabba bostadsinspektion. Det uppseende och det rabalder som han emellertid kommit åstad kanske ändå kan motivera några reflexioner i ämnet.

Först är det utan vidare klart, att det finns en del dåliga, i vissa fall t. o. m. mycket dåliga bostäder. Det kan bero på många olika orsaker. I vissa fall oförvårdad fattigdom, i andra fall lättja, slöhet och vanvård av bostaden. Där det är fråga om dåliga lönebostäder kan det bero på svag ekonomi hos arbetsgivaren, men det kan naturligtvis också förekomma klandervärd likgiltighet och oföretagsamhet från ägarens sida. Att dåliga bostäder finnas står alltså över varje diskussion. Men frågan är hur det verkligen genomgående står till med bostadsstandarden. Är den verkligen så bedrövligt dålig, som det vill framgå av Lubbe Nordströms föredrag? Ja, det beror ju på vilka normer och krav som uppställas. Är det en absolut fordran på att bostaden för att vara människovärdig skall ha centralvärmeanläggning, badrum, vatten- och slaskledningar, dubbelkopplade fönster samt vara ombonade med tex och masonit etc., då är det naturligtvis dåligt beställt, ty allt detta finnes endast i ringa omfattning, och i många fall inte alls ute på landsbygden. Och vad värre är: det finns oftast inte ekonomiska möjligheter att ordna med alla dessa dyrbara agremanger, synnerligast som byggnadskostnaderna i övrigt genom fackföreningarnas expansion och ibland hänsynslösa uppträdande i stor utsträckning kommit till sådan höjd att endast de, som ha ekonomiskt särskilt väl förspänt, förmå bära dem. Men i den mån ekonomiska resurser finnas pågå moderniseringsarbeten både i större och mindre bostäder.

För vanligt nyktert betraktelsesätt kan dock icke en äldre, omodern men väl underhållen och vårdad bostad anses ovärdig och underhållig. De moderna bekvämligheterna betyder närmast besparing av tid och arbetskraft; finnes de, kan det också gå mycket bra att bo i en gammal byggnad på landet, värre är det inte. Hur ofta har man inte sett en ganska torftig bostad, där hemmet varit snyggt, välvårdat och med enkla medel prydligt, där trevnad och god hemkultur lyst upp det hela. Och å andra sidan har man ej sällan sett ganska nya bostäder på ett bedrövligt sätt präglade av oordning och vårdslöshet. Frågan om bostäderna och hemmens beskaffenhet är i stor utsträckning en uppfostringsfråga.

Vad särskilt beträffar lönebostäderna har tiden visst inte stått stilla. Det har de senaste två å tre årtiondena — trots jordbrukskrisen icke minst på sistone — förekommit en synnerligen omfattande förbättring av detta bostadsbestånd. Att allt ändå inte överallt är väl beställt har som förut sagts olika orsaker. Och att allt ej kan göras i ett slag, är knappast heller förvånande.

De landskapsbeskrivningar, som Lubbe Nordström givit i sina radioföredrag, ha företett vissa egendomligheter, som nog mindre bero på bostadssed och levnadssätt i resp. landsdelar än på vissa karaktärsegenskaper hos talaren själv. Han har gjort en mycket markant skillnad mellan Sydsverige och Nordsverige; till Sydsverige räknas då landet och folket söder om Dalälven. Där har han sökt upp och i språkets saftigaste färger målat det eländiga och förkomna, det smutsiga och vämjeliga, och dessa tavlor har han sökt framställa som ty-

piska för resp. landskap. Detta hans frossande i smuts och stank har sammanfattats i ordet »Lort-Sverige». Men då han på sin snabbresa kommit upp till sina norrländska bygder, har blicken och språket och färgerna blivit helt förbytta. Det var inte bara ett nytt land som nu framträdde, det var framför allt en ny Lubbe. På ett särskilt sätt kom denna nya inställning fram, då han vid början av det norrländska reportaget uttalade några allmänna omdömen och bl. a. yttrade, att »smutsen spelar ingen roll i Norrland». Och sedan visades hur fint och propert man nu byggde och bodde i norrländska industriarbetarsambällen. Och när någon gång en bild gavs av torftiga bostadsförhållanden under sjukdom och fattigdom, så var det ändå en ren och mjuk färgton över det hela. Höjdpunkten i den reportagegenren nåddes vid besök hos en odlingens hjälte som koloniserat, brutit bygd och byggt goda hus åt sig och sina barn i »framtidslandet». Det var norrländska »ljusbilder» som visades och de kunna utan tvivel vara sanna. Men motsvarande människor och förhållanden i Sydsverige hade Lubbe Nordström intet intresse för, de passade inte in i de tavlor han där målade upp.

Det är uppenbart att reportern föresatt sig att grundligt tukta till det förut allt för agalösa Sydsverige; han skulle som ett något vulgärt uttryck lyder »läsa lusen» av sydsvenskarna. Betecknande uttryck för detta författarens bemödande är den smakfulla glosan att »skåningarna äro skitaktiga» och omdömet att de dåligt boende näringarna voro slöa, stumma och stirrande. Redan de underliga komplex, som ligga bakom en sådan inställning, meritera omöjligen till en privilegierad upplysningstjänst.

Vad som man har allt intresse av att veta är, vilka krafter och intressen som stå bakom och animera Lubbe Nordström till hans nu och då företagna, med stor reklam omgivna inspektionsresor inom landet. Ty han reser icke alldeles på eget bevåg. Under jordbrukskrisens första akuta skede sändes sålunda författaren Nordström i väg på en turné genom landet för att samla intryck och klargöra krisen, dess orsaker och botemedel. Resultatet av denna resa kom snart i form av en bok »Nordeuropas förenade bönder», där författaren snabbt och på ett ofta förbluffande sätt skisserade upp jordbrukets läge och utvecklingslinjer. Lösningen av krisen hade han som i en ask, allt var lika enkelt och påtagligt, som auktoru var genomträngande i sin analys och överlägset tvärsäker i sina profetiska utsagor. Författarens okunnighet om jordbruket och dess praktiska problem strålade ut från varje sida i boken, vilken efter reklamljusets sloeknande också hastigt gick till en välförtjänt glömska. Den resan och dess resultat borde rimligtvis icke kvalificera till uppdraget att kartlägga och beskriva land och folk i fråga om ett av våra allra betydelsefullaste sociala problem. När så ändå skett i det att Lubbe Nordström fått ett halvofficiellt uppdrag att undersöka folkets bostäder, så visar detta närmast en fast otrolig omdömeslöshet hos vederbörande i Radiotjänst. Men bakom Radiotjänst stå uppenbarligen andra betydelsefulla krafter intresserade av att genom Lubbe Nordströms suggestiva

dialektik så vind på det sociala och politiska fältet. Man har rätt att fordra att ett företag, i sin ensamställning så beroende av och i så nära kontakt med statsmakterna, hålles fritt från spekulationer av sådant slag. Med en viss tillfredsställelse har man dock tagit del av radionämndens nyligen publicerade, delvis klandrande uttalande; visserligen borde detta ha kunnat göras uttrycksfullare men eftersom nämnden består av representanter för olika åsiktsriktningar, är det vackert så att nämnden kunnat enas i denna kompromiss med dess indirekta kritik av Radiotjänst.

Författaren-talaren bör man kanske inte lasta alltför mycket. Han är nu en gång sådan han är, och man kan inte begära att en diktare och därtill en diktare av Lubbe Nordströms egenartade karaktär skall på ett vederhäftigt, klokt och taktfullt sätt göra en sådan utredning. Han har och bör ha en diktares privilegium att efter sin ingivelse få fritt producera sig i alster, som man kan ha glädje av eller tråkigt vid eller med likgiltighet gå förbi allt efter omdöme och smak. Skulle han också vilja återgiva verkligheten på det mest skeva och fantastiska sätt och kalla det Skildringar ur Svenska Nationens liv eller Petter Svensks historia eller tilläventyrs Lort-Sverige eller något annat lika vackert, så må han visserligen kritiseras, men helst med det överseende som för en fantasiens martyr rimligen kan påfordras.

Men det är en annan sak att till hans förfogande ställa en tribun och en megafon, med vilka han kan göra sin röst hörd och slunga ut sina fadäser till hela det svenska folket och ännu längre. Det är Lubbe Nordströms uppdragsgivare, som böra klandras för sin omdömeslöshet, helst så eftertryckligt att spektaklet icke upprepas.

G. P—n.

Opposition och regering i England. Münchenöverenskommelsen var den — hittills — sista etappen i en politisk omorientering, som för Englands del betydde ett allvarligt försök att vinna Tysklands förtroende och vänskap genom att lämna Hitler mer eller mindre fullständigt fria händer i Centraleuropa. Resultatet har blivit, att Centraleuropa och Tyskland numera äro synonyma begrepp. Allt tyder emellertid på att saken ej är utagerad härmed. Vare sig den tyska expansionen i första hand kommer att gå mot Östeuropa eller mot främmande världsdelar, har den ingalunda nått sitt slut. Uppenbart synes även vara, att den nuvarande engelska statsledningen är besluten att till nästan varje pris söka undvika en allmän europeisk konflikt, även om detta medför betydande prestigeförluster för det brittiska riket. En poetiskt anlagd kritiker har sammanfattat läget efter München i följande lilla vers, som hänsyftar på Disraeli och Berlinkongressen:

»When sixty years ago the Jew (Disraeli)
Home from his mission came,
Proclaiming *peace with honour*, few
Cared to dispute his claim.

But now, when all the world seems such
A God-forsaken mess,
How could we love thee, peace, so much
Loved we not honour less?»

Neville Chamberlains utrikespolitik har också långt ifrån stöd från hela folket, såsom flera fyllnadsval ha visat; och Hitler har flera gånger antytt, att han icke kan lita på Englands vänskap, så länge dess statskick är sådant att kritikerna när som helst kunna komma till makten.

Oppositionen är emellertid ytterst heterogen. På oppositionsbänkarna samsas nödortföttigt två partier, oavsett en eller annan »oberoende» parlamentsledamot sådan som Vernon Bartlett, nyvald representant för Bridgwater. Personuppsättningen är knappast imponerande. Formellt ledes »hans majestäts opposition» av socialdemokraten Attlee. Men denne, som aldrig tillhört kabinettet (han var postminister utanför kabinettet 1931), har varken utom eller inom sitt parti någon verklig auktoritet. Den kommande ledaren för arbetarepartiet torde vara Herbert Morrison, som gjort sin karriär i kommunalpolitiken och styr London med lika stor makt som Z. Höglund styr Stockholm, ehuru med något bättre omdöme. I motsats mot Attlee hann Morrison också med att sitta i MacDonalds andra kabinett (som transportminister). Han föll emellertid igenom 1931 och återkom först 1935 till underhuset. Över huvud taget har han sedan 1931 ägnat ganska ringa intresse åt utrikespolitiken. Den liberale partiledaren, Sir Archibald Sinclair, satt 1931—32 i nationalregeringen som statssekreterare för Skottland. Men ingen av dessa tre har tagit verklig del i arbetet inom något av de mera betydande departementen; den parlamentariska oppositionens mest erfarne man är därvidlag Wedgwood Benn, förutvarande minister för Indien, som emellertid med all sin personliga charm och älskvärdhet långt ifrån är någon ledarebegåvning. Den designerade utrikesministern, Hugh Dalton, som var Hendersons understatssekreterare 1929—31, är både som person och som politiker föremål för stor misstro från olika håll.

Om sålunda den parlamentariska oppositionen är en armé utan generaler, sitter däremot på de bakre regeringsbänkarna ett flertal generaler, ännu så länge, till synes, utan armé. Stormfågeln Winston Churchill söker än en gång, liksom under åren närmast före kriget, övertyga sina landsmän att England hotas av det tyska rikets växande makt. Hans vältalighet och snarfyndighet bilda ett intresseväckande inslag i debatterna. Det är likväl ingen tillfällighet att han sitter ensam i sitt hörn. De grupper med vilka han för ögonblicket är ense lyssna med förtjusning och applådera honom ivrigt, men förtroende finner han ingenstädes. I krig kan hans tillfälle än en gång komma, men om freden bevaras, förblir han, kanske främst på grund av sin insats i kungakrisen, en politiker som aldrig betros med ansvar. En helt annan ställning intar Eden. Hans anseende, både inom och utom parlamentet, har snarast vuxit efter hans avgång. Utan att

uppge något av sina åsikter har han likväl iakttagit en sådan moderation i sitt uppträdande, att ingen kunnat beskylla honom för att ha mist besinningen. Det är anmärkningsvärt att han fortfarande ej sällan nämnes som det konservativa partiets blivande ledare. Den publicitet som omgivit hans amerikanska resa bär även vittnesbörd om hans starka politiska ställning; och det talas om att han alltsedan sin avgång handlat i ständigt och nära samförstånd med Lord Baldwin, som själv icke kan eller vill framträda, men genom och tillsammans med Eden driver en skarp kritik mot sin efterträdare. Likväl är det sannolikt att Edens återinträde i regeringen under den närmaste tiden är omöjligt. Det ligger nära till hands att jämföra hans ställning med Palmerstons, trots att de två personligen äro så olika som gärna är möjligt. Hans anseende och popularitet överträffas knappast ens av Chamberlains, men likafullt göra utrikespolitiska förhållanden det svårt att återge honom den ställning i regeringen som skulle synas naturlig; å andra sidan synes han icke vara villig att flytta över till oppositionsbänkarna. Det bör för övrigt påpekas, att han även inom regeringen har kvar åtskilliga sympatisörer, även sedan Duff-Cooper avgått. Undervisningsministern, Lord De La Warr, har nyligen i ett tal yttrat, att »intet som England kan göra någonsin kommer att tillfredsställa Tyskland», och liknande åsikter torde hysas av en annan regeringsmedlem, Lord Winterton, som bl. a. haft flyktingefrågan sig anförtrodd.

Men det är ej blott de personliga omständigheterna, som försvaga oppositionens ställning. Allvarligast är, särskilt när det gäller arbetarepartiet, den uppenbara inkonsekvensen i dess politik. Att å ena sidan, låt vara utan större energi, motsätta sig rustningsökningarna, medan man å den andra yrkar på en mer aktiv utrikespolitik, är en smula för enfaldigt för att riktigt gå i det engelska folket. Det sägs visserligen, att man inte vill rusta för den nu följda utrikespolitiken, men däremot möjligen för någon annan, t. ex. för intervention i Spanien. Men en nation som genomlevat världskriget vet av dyrköpt erfarenhet, att effektiva stridsmedel icke trollas fram på några veckor. Likaså är det föga tacksamt att kräva större anslag för sociala reformer och samtidigt häckla regeringen för att den inte visar tillräckligt sinne för det utrikespolitiska lägets allvar. Arbetarepartiets ansvarslöshet och förstörelseverksamhet i försvarsfrågan 1929—31 bli icke lätt glömda, ej heller dess oförmåga att 1931 höja sig till Snowdens nivå i de finans- och socialpolitiska frågorna. Vad åter liberalerna beträffar, ha de alltsedan 1916 sett sitt parti komma den fullständiga upplösningen allt närmare. Den nuvarande partiledningens heroiska ansträngningar att undvika allt som kan antyda någon egen politisk ståndpunkt och år efter år balansera mellan liberalism och statssocialism, mellan regering och opposition, mellan Chamberlain och Eden, ha ingenstädes väckt något mera anmärkningsvärt förtroende. Sådant kan gå för sig när det är lugnt och fridfullt, så att man inte har annat än hårklyverier att syssla med. I kritiska tider kräver den engelska traditionen att hans majestäts opposi-

tion skall svara »ja» eller »nej» i stället för »kanske möjligen om inte...».

Härmed skall emellertid ingalunda sägas att regeringspolitiken erbjuder något väsentligt mera övertygande alternativ. Särskilt Churchill tröttnar aldrig att påpeka, att ej blott arbetarepartiet, utan även de konservativa ha sin dryga del i skulden för vanskötseln av försvaret. Det dröjde dock ända till 1935, för att icke säga ännu längre, innan England på allvar började återuppbygga sin militära ställning. Även nu har man gått ytterst försiktigt fram i allt sådant som kräver civilbefolkningens medverkan, och särskilt Londons luftskydd torde lämna åtskilligt övrigt att önska. När det framhålles, att England icke kan inlåta sig på andra konflikter än de som beröra dess vitala intressen, blir svaret att England snart nog kan komma i ett så isolerat läge både militärt och politiskt, att det måste rätta sig efter Tysklands maktspråk i alla frågor, vare sig de beröra vitala engelska intressen eller ej. Särskilt imperiets kommunikationer bli för varje dag allt mera hotade. Ur engelsk synpunkt är Suez-kanalen i händelse av krig värd mindre än intet, och skulle Tyskland återfå några av sina kolonier eller t. ex. anamma någon småstats besittningar i deras ställe, bli även förbindelserna via Kap tämligen prekära. Med allt detta finnas slutligen också vissa tecken, som tyda på att de totalitära regeringarnas maktresurser och förmåga att undgå otrevlig kritik i viss mån tilltala även Mr. Chamberlain, Mr. Hore-Belisha och Sir Samuel Hoare. Vad Lord Halifax tänker och tycker torde — dessvärre — just ingen fästa sig vid.

Det är ganska svårt att förklara, varför regeringen under dessa omständigheter alltjämt behåller överhanden, och ännu svårare att förstå varför de utomparlamentariska rörelserna — Sir Stafford Cripps' och Sir Oswald Mosleys vänstersocialistiska respektive fascistiska organisationer — ha så svårt att få vind i seglen. Kanske är förklaringen helt enkelt den, att engelsk demokrati liksom svensk befinner sig i ett stadium, där all opposition mot den politiska ledningen är impopulär, där de breda lagren omedelbart tagit så starka intryck av den kontinentala utvecklingen mot autoritär regim, att deras egen regim automatiskt fått en oväntad auktoritet. Denna tendens är icke skönjbar överallt, såsom t. ex. visas av de amerikanska valen. Men den har utan tvivel sin stora betydelse, särskilt i tider då det utrikespolitiska trycket är starkt.

Huru engelsk politik kommer att gestalta sig under det närmaste året, är vanskligt att säga. Avgörande blir ganska säkert det utrikespolitiska läget. Om allt fortgår som hittills, torde parlamentsupplösning äga rum någon gång under år 1939. Det är osannolikt, att den ledarelösa oppositionen därvid blir i stånd att vinna någon avgörande seger. Å andra sidan kan knappast heller Chamberlain, om icke någon naturlig eller konstlad krissituation kommer honom till hjälp, räkna med att helt och hållet bevara sin majoritet. Hans ställning skulle bli minst sagt prekär, om de missnöjda konservativa komme att utgöra tungan på vågen i valmanskår och parlament. Under så-

dana förhållanden måste regeringen söka förnyad anknytning åtminstone till Eden, och det är icke lätt att se huru något sådant vore möjligt utan förändringar i både dess sammansättning och dess politik. Men Neville Chamberlain är gammal. Han fyller sjuttio i mars, och i dessa ungdomens tider blir det icke lätt för honom att mycket längre bevara den politiska ledningen. Trots den utsökta nonchalans och det förakt varmed han behandlar underhuset torde det också stå utom allt tvivel att det parlamentariska arbetet frestar på hans krafter. Det är därför fullkomligt tänkbart att han drar sig tillbaka nästan omedelbart efter valen. Att finna en efterträdare blir icke lätt, men i och för sig kan ministärens rekonstruktion lämna tillfälle till en försoning mellan det konservativa partiets stridande element.

I dessa dagar finnes det dock föga skäl att räkna med en lugn utveckling. Den närmast till hands liggande möjligheten torde väl ur Chamberlains synpunkt vara ett val efter samma linjer som 1935: en utrikespolitisk kraftyttring omedelbart före parlamentsupplösningen, som upplöser sig i intet när valen väl äro över. Dock är det knappast sannolikt, att Tyskland och Italien denna gång skola visa sig beredda att acceptera ens en någorlunda kraftig demonstration från engelsk sida. Hitler har redan flera gånger gjort klart, att han icke på något sätt är villig att taga hänsyn till den engelska regeringens inrikespolitiska svårigheter. Det finns emellertid även en annan väg, på vilken denna kan draga nytta av en utrikespolitisk kris. Under kriget förlängde parlamentet sin egen livstid. Helt otänkbart är det kanske icke att åter tillgripa samma metod, även om den skulle väcka mycket motstånd från allmänhetens sida. Underhusets medlemmar äro säkert mindre ovilliga att skjuta valrörelsens obehag och kostnader litet längre bort.

Slutligen finns ju alltid den möjligheten att en verkligt allvarlig kris, politisk eller ekonomisk, korsar alla beräkningar. Det finns väl ej längre många som tro, att »den svarta veckan» i september var den sista i sitt slag, eller att Münchenöverenskommelsen definitivt räddat Europas fred. Ej heller borde några av de 1931—33 så trosvissa ekonomiska reformatörerna i England, Amerika eller Sverige längre våga påstå att de gjort slut på alla kriser. Sällan har den politiska horisonten varit mörkare än vid detta årsskifte. Och om ovädret brister lös, måste England, liksom alla andra europeiska stater, ganska säkert samlas under en tillfällig eller permanent diktatur. Om Lloyd George eller Hitler får stå modell återstår i så fall att se.

London, december 1938.

G. H.

En idrotts- Idrottsbladets redaktör Torsten Tegnér har i år tvenne **filosof.** resor fäst uppmärksamheten kring sig: han har samlat sina bästa essayer i boken »Stadion», och han har — med idrottsmannens sanna ungdomliga spänstighet — fyllt 50 år och samtidigt därmed fullbordat ett kvartsekel sällsynt framgångsrik, långt utanför landets gränser ivrigt observerad sportjournalistik. Bägge händelserna äro remarkabla.

Den som vuxit upp under idrottens genombrott bland idrottsentusiaster och som senare bl. a. genom Idrottsbladets kontinuerliga förmedling vidmakthållit intresset för denna stora folkrörelse, läser icke »Stadion» för att bilda sig någon ny mening vare sig om författaren eller ämnet. För de mottagliga är det med T. T:s bästa artiklar som med Frans G. Bengtssons bästa essayer: de etsa sig var och en på sitt sätt fast i minnet. »Stadion» blir för denna mottagliga kategori främst ett minnesalbum, dit man då och då återvänder för att på nytt uppleva det skildrade evenemanget eller det diskuterade fallet. Nej, »Stadion» vänder sig företrädesvis till de många, vilkas ungdom ej formats under intryck av idrottens anda. Antingen de tillhöra de osakkunniga men idrottsvälvilliga eller de osakkunniga men idrottsfientliga kunna de aldrig stöta på idrottens filosofi i träffsäkrare, artistiskt elegantare och logiskt mera mejslade vändningar. När idrotten som folkrörelse eller som mentalitet en gång i framtiden skall skildras, blir denna bok ett av de viktigaste nutidsdokumenten. Ingen har heller större förutsättningar att leverera detta än Torsten Tegnér, i vilkens mångsidiga begåvning de musikaliskt lyriska, de matematiskt analytiska, de vetenskapligt idrottsfackmannamässiga och de från effektsynpunkt sett lysande polemiska dragen trängas med varandra.

Ett kvartsekel som idrottsjournalist i Torsten Tegnér (självskapade) ställning ter sig måhända för många som föga märkligt, ja trivialt. Men hur många besinna verkligen, att Idrottsbladet läses av mera ungdom än någon annan publikation i vårt land. Att tre gånger i veckan få vägleda dessa massor är redan i och för sig en stor uppgift för en svensk journalist. Att ha förmått dem att regelbundet lyssna är en prestation. Att under årens lopp dessutom tvinga fram sin egen person till en ställning som en idrottens ojämförliche folktribun, talande än som kritiker till idrottsbyråkratien och än som idrottens tolk till det utanförstående folket, torde ingen annan idrottens pressman utomlands ha mäktat med. Faktiskt finnes ej någon annan samtida folkrörelse i vårt land, över vilken en ensam publicist har en sådan opinionsmakt som idrottsrörelsen resp. T. T.

Många och i synnerhet sådana, som blott ytligt äro förtrogna med idrottsrörelsen, ha mycket att anmärka på T. T. Några hänga upp sig på hans frodiga stilkonst, där själva konsten sannerligen dock ej enbart ligger i kuraget att motstå hämningar; såsom alltid parat till replik försvarar han sig själv mot dessa angrepp med att hänvisa till Esaias Tegnér d. y:s liberala språkregler. Andra förarga sig över de många ofta förbluffande uttrycken för den livskonst, han odlat samt minutiöst och träget beskrivit; dock kan ingen gärna bestrida, att denna utexperimenterade, både spartanska och frossande livsstil successivt stegrat hans egen individuella prestationsförmåga, liksom att självbeskrivningen ovedersägligen kunnat tjäna ett pedagogiskt syfte. Många ha fäst sig vid tendensen till rättshaveri och bristen på diplomatiskt skrivsätt, särskilt när han dragit i härmed mot vissa personer i Finland och Norge; onekligen kan hans advoka-

toriska envishet påminna om landstingsman Johanssons i Helga de la Brache-affären, men det måste även sägas att han ogärna hugger i sten, liksom att det rent av är upplyftande att iaktta en person, för vilken rätten är absolut eller vad freden enligt Litvinoff skulle vara: en och odelbar. Några ha stått hångrinande kallsinniga till hans hejdlösa entusiasm; men härtill kan blott frågas: var skulle svensk idrott i detta nu både organisatoriskt och mentalt ha stått utan tusende sinom tusende ungdomars oförvägna, offervilliga och uppbyggande entusiasm? Ytterligare ha en del personer klandrat hans inlägg i politiska eller andra brännbara ting; obestriddigen kan man varsammare och ödmjukare nalkas främmande ämnen än T. T. men ingen kan gärna bestrida att denne i dessa stycken främst velat begagna sig av rätten att bruka sitt sunda förnuft.

Men allt detta rör icke det väsentliga. Ty det väsentliga är, om T. T. brukat sin talang och sin opinionsbildande makt till fromma för en sund idrott och en sund ungdomsfostran eller ej. Man behöver icke tveka om svaret. Det måste bli ett kategoriskt ja. Såsom vaken kritiker har han nog betytt mer än någon annan för idrottsrörelsens inlänkande i rätta banor under dess dynamiska tid. Hans skoningslöshet har måhända ej alltid varit rättmätig men på lång sikt nyttgörande och positivt skapande; tidningens oavhängiga och ekonomiskt säkra ställning medger också, att kritiken ej behöver framföras blott för kritikens egen skull, d. v. s. för att skapa sensation. Som en publicistisk överdomare i idrottsliga intresse- och rättstvister har han mestadels, ofta med inträngande analys, förfäktat rätlinjiga, klara och bärande principer. I den internationaliserade idrottsrörelsen har han aldrig ansett sig kunna inlägga någon blind chauvinism, men han har städse hävdad en sund nationalism, säkerligen i sin mån ej utan andel i uppväckandet av de djupare nationella instinkter, som nu prägla svensk ungdom. Med största oförskräckthet har han vaktat den svenska idrottsrörelsen mot den politiska klyvning, som skett i en del andra länder; samtidigt har han i sin folkliga livsinställning ej underlåtit något, som kunnat medverka till att göra idrottsrörelsen till vår mest klasslösa och klassutjämnande faktor. Som idrottsfilosof — och även litteraturkritiker — har han utan dagtingan försvarat det sunda, det livsstarka, det produktiva, det heroiska; omvänt har det klemiga, ohärdade, dekadenta i honom haft en arg fiende. Han har kort sagt sökt bibringa svensk ungdom en ljus, vilje- och kämpastark livsåskådning. Han har med sitt intensiva språk kunnat göra sig begriplig för ungdomen. Han har också förståtts av många, ehuru icke av alla. Sanningen är nog, att ingen kan tävla med honom om att ha påverkat livsinställningen hos stora grupper av svensk manlig ungdom efter kriget. Även om man alltefter tycken må kunna pådyvla honom svagheter eller egenheter, borde ingen numera kunna undervärdera hans verk, hoc est hans fostraregärning.

E. H.